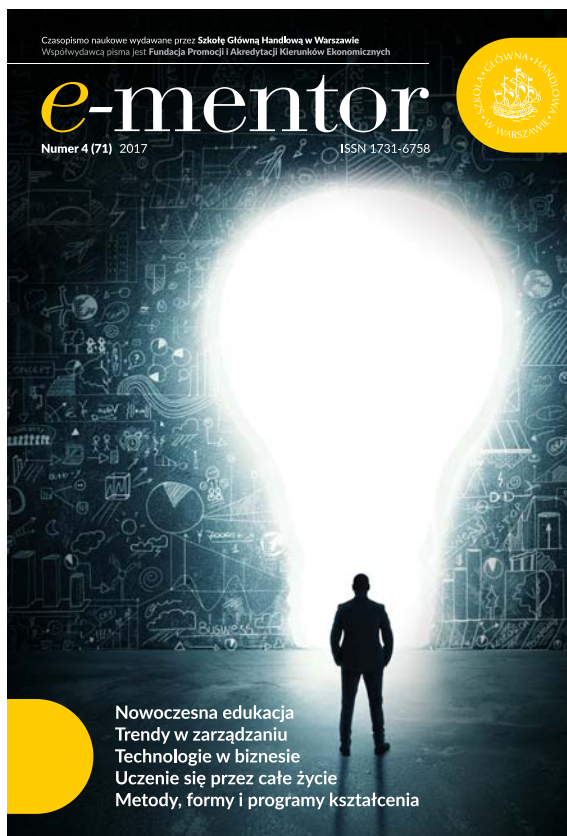

e-mentor

DWUMIESIĘCZNIK SZKOŁY GŁÓWNEJ HANDLOWEJ W WARSZAWIE
WSPÓŁWYDAWCA: FUNDACJA PROMOCJI I AKREDYTACJI KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

2017, nr 4 (71)

Anna Mróz, Roman Solecki, *Postawy rodziców wobec aktywności nastolatków w internecie w percepcji uczniów*, „e-mentor” 2017, nr 4(71), s. 19–24, <http://dx.doi.org/10.15219/em71.1316>.

Postawy rodziców wobec aktywności nastolatków w internecie w percepcji uczniów

Anna
Mróz

Roman
Solecki

Artykuł zawiera wyniki badań dotyczących współzależności pomiędzy aktywnością młodzieży w cyberprzestrzeni, motywami korzystania z sieci a opiniami uczniów na temat postaw ich rodziców wobec aktywności dzieci internecie. W analizach uwzględniono również wyniki Internet Addiction Test (IAT) K. Young. Grupę badawczą stanowili uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z województwa małopolskiego. Badania zrealizowano za pomocą strategii ilościowej.

Środowisko rodzinne jest jednym z najważniejszych determinantów rozwoju dziecka – to zespół czynników, które stanowią całość osobistych warunków środowiskowych, wiążących się bezpośrednio lub pośrednio z życiem młodego człowieka. Jak zauważają amerykańscy badacze, w kontekście korzystania z zasobów cyberprzestrzeni, podejmowane przez młodych ludzi aktywności w dużej mierze uwarunkowane są przez postawy rodziców (Lenhart, Arafeh, Smith i Macgill, 2008). Postawa to *sumaryczna ocena/wartościowanie danego obiektu* (Bohner i Wänke, 2004, s. 17), jak również *zakodowane w pamięci uczucia dotyczące określonych osób, obiektów wydarzeń lub idei* (Kenrick, Neuberg i Cialdini, 2002, s. 98). Badacze (zob. Marody, 1976; Mika, 1982; Wojcieszke, 2003; Wanke i Bohner, 2004; Zimbardo i Gerrig, 2015) wskazują, że przedmiotem postaw może być wszystko, co istnieje – zarówno obiektywnie, jak i subiektywnie. *Kształtując świat społeczny jednostek, grup i społeczeństw, postawy mają fundamentalne znaczenie dla życia codziennego każdego człowieka. W dużym stopniu determinują reakcje ludzi na bodźce społeczne, uczucia, myśli oraz postępowanie wobec innych osób i grup* (Bohner i Wanke, 2004, s. 27). Warto podkreślić, że szczególnie w wieku dorastania interakcje z rodzicami i postawy przez nich przejawiane mają duże znaczenie dla zachowań i działań adolescentów (por. Bee, 2004; Oleszkowicz i Senejko, 2011).

Współczesny młody człowiek żyje zanurzony w dwóch rzeczywistościach – fizycznej, namacalnej, realnej oraz zapośredniczonej, wirtualnej. Morbitzer (2015, s. 411–413) uważa, że nowe technologie w dużym stopniu zmieniają codzienność każdego człowieka, dlatego dzisiejszy świat to *rzeczywistość hybrydowa*, powstała z połączenia świata fizycznego

i wirtualnego. „Wyłączenie” się z sieci okazuje się dla nastolatków niezwykle trudne, a w wielu przypadkach wręcz niemożliwe. Szczególnie dla młodych ludzi, jak twierdzi J. Morbitzer, *nie istnieje już podział na przestrzeń wirtualną i realną – to pierwsze pojęcie miało sens na początku pojawienia się nowej technologii, a także przyczyniło się do uświadomienia nam, że wirtualność – w swojej „miękkiej” wersji – towarzyszyła człowiekowi od początku jego istnienia* (Morbitzer, 2015, s. 411–413). Wirtualność miękka, mająca charakter kulturowy, oznacza wewnętrzne, wykreowane przez człowieka „produkty” jego intelektualnej aktywności (zob. Morbitzer, 2016, s. 60–61). Są to myśli, wyobrażenia, marzenia, wierzenia itd. *Wirtualność stała się łącznikiem między życiem wewnętrznym jednostki a otaczającą rzeczywistością. Doświadczając wirtualnej rzeczywistości, człowiek dzieli się własnymi wyobrażeniami, a także poznaje wyobrażenia innych. Być może dlatego świat wirtualny stał się dla młodych ludzi niezwykle atrakcyjny – czasem nawet atrakcyjniejszy niż świat rzeczywisty.*

Obecnie cyberprzestrzeń wywiera silny wpływ na wychowanie i zaczyna przejmować funkcje wychowawcze rodziny i szkoły (por. Segiet, 2013, s. 16). Jednocześnie *współczesny globalny świat, w którym występuje dużo rozmaitych interakcji i współzależności, jest coraz bardziej skomplikowany i trudniejszy do zrozumienia* (Morbitzer, 2014, s. 120), zatem młodzi ludzie potrzebują przewodników, opiekunów, którzy – korzystając z własnych doświadczeń – pomogą im w dokonywaniu wyborów i kształtowaniu siebie w świecie hybrydowym. W tym kontekście niezwykle istotne wydaje się to, w jakim zakresie postawy przejawiane przez rodziców wobec aktywności ich dzieci w sieci współwystępują z aktywnością podejmowaną przez młodych ludzi w internecie oraz w jakim zakresie postawy rodziców determinują motyw, dla których nastolatki „zagłębiają się” w cyberprzestrzeń? Odpowiedzi na te pytania dostarczyły badania własne. To zagadnienie badawcze nie było dotychczas szeroko eksplorowane w Polsce, pewnych danych dostarczają natomiast zagraniczne publikacje (Zob. J. Yen, C. Yen, C. Chen, S. Chen i Ko, 2007, s. 323–329; Livingstone i Helsper, 2008, s. 581–599; Floros, Simos, Dafouli i Geroukalis, 2012). Wynika z nich, że podejmowane przez rodziców restrykcje

mające na celu ograniczenie podejmowania zachowań ryzykownych przez nastolatków w sieci nie zawsze są skuteczne (Livingstone i Helsper, 2008, s. 581–599). Co więcej, czynniki rodzinne mają znaczący wpływ na uzależnienie nastolatków od internetowej aktywności (J. Yen, C. Yen, C. Chen, S. Chen i Ko, 2007, s. 323–329). Według badań (Floros, Simos, Dafouli i Geroukalis, 2012) w rodzinach, w których rodzice dzielą się wiedzą na temat użytkowania internetu oraz rozmawiają z nastolatkami o tym, jakie aktywności podejmują w internecie, uzależnienie od sieci występuje rzadziej. Ponadto kontrolowanie aktywności podejmowanych przez nastolatków podczas korzystania z internetu powoduje konflikty i utrudnia komunikację w rodzinie. Badania ujawniły także, że częściej kontrolują aktywność swoich dzieci w internecie rodzice mający niską wiedzę na temat korzystania z internetu (Floros, Simos, Dafouli i Geroukalis, 2012).

Założenia metodologiczne badań własnych

Celem badań prowadzonych metodą sondażu diagnostycznego (Babbie, 2013) – technika ankiety – była eksploracja form aktywności młodzieży w cyberprzestrzeni w powiązaniu z motywami podejmowania tej aktywności oraz analiza współzależności pomiędzy powyższymi zmiennymi a postawami rodziców wobec aktywności w cyberprzestrzeni oraz wynikami testu IAT – *Internet Addiction Test* opracowanego przez Kimberly Young (Young, 1998, s. 237–244; Augustynek, 2010, s. 41–42), służącego do pomiaru Patologicznego Używania Internetu (użyto skróconej wersji – 8 pytań diagnostycznych [Plinta, Woronowicz, Wojewódzka, Marsollek, 2012, s. 12–13]: odpowiedź twierdząca na 5 lub więcej z 8 zadanych pytań wskazuje na Patologiczne Używanie Internetu [Poprawa, 2011, s. 196–197]; polską adaptację wykonali P. Majchrzak i N. Ogińska-Bulik [Poprawa, 2011, s. 196–197]). Postawiono następujące pytania badawcze:

- Jakie formy aktywności w internecie podejmują nastolatki?
- Jakie są motywy korzystania z internetu przez nastolatki?
- Jakie (w percepcji badanych) są postawy ich rodziców wobec aktywności dzieci w sieci?
- Jaka jest zależność pomiędzy formami aktywności nastolatków w internecie a postawami rodziców wobec aktywności dzieci w sieci?
- Jaka jest zależność pomiędzy postawami rodziców wobec aktywności dzieci w sieci a wynikami *Internet Addiction Test*?
- Jaka jest zależność pomiędzy postawami rodziców wobec aktywności dzieci w sieci a motywami podejmowania aktywności w internecie przez nastolatki?

Próbę badawczą stanowiła młodzież z małopolskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W badaniach ankietowych wzięło udział 706 osób: 339 mężczyzn (253 gimnazjalistów i 86 uczniów szkół średnich) oraz 367 kobiet (227 gimnazjalistek i 140 uczennic szkół średnich), w sumie: 480 uczniów gimnazjum (23 klasy) oraz 226 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (10 klas). Najstarsi badani mieli 20 lat, a najmłodszy 15 lat ($M = 17,10$; $SD = 1,41$). Spośród badanych 52,5 proc. mieszka na wsi; 28,6 proc. – w małym mieście (do 100 tys. mieszkańców), a pozostałe 18,8 proc. – w dużym mieście (powyżej 100 tys. mieszkańców). Wykorzystując program SPSS, skorelowano zmienną: *postrzegane przez badanych postawy rodziców wobec aktywności dzieci w internecie* ze wskazanymi przez uczniów aktywnościami podejmowanymi w sieci oraz motywami podejmowania tych aktywności.

Kwestionariusz ankiety składał się z dwóch części: pierwsza zawierała pytania dotyczące form aktywności podejmowanych w internecie, motywów korzystania z internetu oraz opinii badanych na temat postaw ich rodziców wobec sieci; druga – standaryzowany test IAT. W części pierwszej zamieszczono pytanie, które zawierało listę aktywności podejmowanych przez młodzież w sieci – badanych poproszono o wskazanie, które z tych czynności wykonują podczas korzystania z internetu i jak często to robią. Uczniowie mogli wybierać spośród aktywności wymienionych w tabeli 1.

Kwestionariusz zastosowany w badaniu zawierał ponadto 27 pozycji (możliwości odpowiedzi na pytania zamknięte), które stanowiły wskaźniki 3 zmiennych – zostały one wymienione w tabeli 2.

Motywy korzystania z sieci oraz postawy rodziców wobec aktywności dzieci w cyberprzestrzeni zostały wyróżnione na podstawie badań pilotażowych¹. Zastosowany w badaniu kwestionariusz charakteryzował się satysfakcjonującą rzetelnością – wartość współczynnika α -Cronbacha poszczególnych zmiennych zawierała się w przedziale pomiędzy 0,736 a 0,827.

Dane zebrane za pomocą 13 punktów autorskiego narzędzia służącego do pomiaru motywów podejmowania aktywności w internecie poddano EFA (eksploracyjna analiza czynnikowa, metoda składowych głównych, rotacja Varimax, $KMO = 0,846$, test Bartletta $\chi^2(78) = 2759,836$). Udało się wyodrębnić trzy interpretowalne czynniki, które określono jako „motyw ucieczkowy”, „motyw społeczny” i „motyw-nuda”.

Pierwszy czynnik – „motyw ucieczkowy” – wyjaśniał 24,135 proc. wariancji i był związany z następującymi punktami kwestionariusza: *chęć ucieczki od problemów, smutek, osamotnienie, wewnętrzny przymus* (ładunki czynnikowe były wszystkie powyżej 0,60). Z kolei drugi czynnik – „motyw społeczny” – wyjaśniał 22,825 proc. wariancji i był związany z następującymi punkta-

¹ Badanie pilotażowe przeprowadzono w dwóch klasach gimnazjalnych. Celem była weryfikacja narzędzia badawczego oraz ocena poziomu trudności treści itemów. Na podstawie uwag otrzymanych ze strony respondentów dokonano korekty narzędzia oraz stworzono opis postaw rodziców, motywów korzystania przez nastolatki z internetu oraz emocji towarzyszących tej aktywności.

Postawy rodziców wobec aktywności nastolatków...

Tabela 1. Aktywności podejmowane przez nastolatków w sieci

0 – wcale; 1 – raz w tygodniu; 2 – dwa razy w tygodniu; 3 – trzy razy w tygodniu; 4 – cztery razy w tygodniu; 5 – pięć razy w tygodniu; 6 – sześć razy w tygodniu; 7 – siedem razy w tygodniu			
Aktywność	Częstotliwość (0–7)	Aktywność	Częstotliwość (0–7)
hazard		gry sieciowe typu RPG	
zakupy i aukcje internetowe		fora internetowe	
poczta elektroniczna		nauka	
gry online dla jednego gracza		czytanie artykułów	
oglądanie zdjęć znajomych		cele hobbystyczne	
czytanie blogów		ściągnięcie oprogramowania	
serwisy informacyjne		komentowanie postów innych użytkowników na portalu	
gry sieciowe typu FPS („strzelanki”)		ściągnięcie filmów	
komunikatory (np. GG, Tlen, Fb)		czaty	
oglądanie filmików		sieciowe gry strategiczne (RTS)	
oglądanie materiałów o treści erotycznej		poszukiwanie informacji	
sluchanie muzyki		prowadzenie własnej strony/bloga	
odrabianie pracy domowej		inna (wpisz jaka?)	

Źródło: opracowanie własne na podstawie EU NET ADB – *Badanie nadużywania Internetu przez młodzież w Polsce i Europie* (Makaruk i Wójcik, 2012, s. 12).

Tabela 2. Zmienna i jej wskaźniki w autorskim kwestionariuszu badania oraz zastosowana skala

Zmienna	Wskaźnik	Skala
Motywy korzystania z internetu	13 pozycji (13 możliwości odpowiedzi na pytanie o motywy)	(1 – nigdy; 2 – rzadko; 3 – czasami; 4 – często; 5 – zawsze)
Postawy rodziców wobec aktywności dzieci w internecie (w opinii badanych)	6 pozycji (6 możliwości odpowiedzi na pytanie o postawy rodziców)	(1 – nigdy; 2 – rzadko; 3 – czasami; 4 – często; 5 – zawsze)
Internet Addiction Test	8 pozycji (8 pytań standaryzowanego testu)	tak/nie

Źródło: Opracowanie własne.

mi kwestionariusza: *chęć bycia „na bieżąco”; ciekawość aktywności innych osób; chęć utrzymania kontaktu ze znajomymi; poszukiwanie nowych wrażeń*. Czynniki trzeci – „motyw nuda” – wyjaśniał 9,420 proc. wariancji i był związany z punktem kwestionariusza: *nuda*.

Dane zebrane za pomocą 6 punktów autorskiego narzędzia służącego do pomiaru postaw rodziców wobec aktywności dziecka w internecie w opinii badanych również zostały poddane EFA. Wyodrębniono 2 czynniki, które określono jako:

- postawa kontrolująca korzystanie z internetu (rodzic: *ustala czas i zasady korzystania przeze mnie z internetu; stosuje kary, kiedy zbyt długo korzystam z internetu; utrudnia mi dostęp do internetu*) oraz
- postawa zachęcająca do korzystania z internetu (rodzic: *korzysta z internetu; wie, jaką aktywność podejmuję w internecie; zachęca mnie do korzystania z internetu*).

Postawy rodziców wobec aktywności dzieci w internecie – wyniki badań

Stwierdzono występowanie współzależności istotnych statystycznie pomiędzy formami aktywności podejmowanymi przez badanych w internecie a dwiema postawami przejawianymi przez rodziców (w opinii ich dzieci), które zostały wyszczególnione na podstawie analizy czynnikowej (EFA). Zamieszczono je w tabeli 3.

Jak wynika z analizy zgromadzonych podczas badań danych, postawa kontrolująca ze strony obojga rodziców jest współzależna z podejmowaniem działań o charakterze rozrywkowym (gry, ściągnięcie filmów). Ponadto, kontrola ze strony matki jest związana z aktywnościami ryzykownymi (internetowy hazard) oraz społecznymi (korzystanie z portali społecznościowych i komentowanie zamieszczonych tam treści).

Tabela 3. Postawa kontrolująca matki i ojca a podejmowane w sieci aktywności

Postawa kontrolująca matki – współzależność z aktywnościami	Postawa kontrolująca ojca – współzależność z aktywnościami
gry online dla jednego gracza ($r = 0,208$; $p < 0,01$)	gry online dla jednego gracza ($r = 0,163$; $p < 0,01$)
gry sieciowe typu FPS („strzelanki”) ($r = 0,173$; $p < 0,01$)	gry sieciowe typu FPS („strzelanki”) ($r = 0,132$; $p < 0,01$)
gry sieciowe typu RPG ($r = 0,159$; $p < 0,01$)	gry sieciowe typu RPG ($r = 0,124$; $p < 0,01$)
sieciowe gry strategiczne RTS ($r = 0,184$; $p < 0,01$)	sieciowe gry strategiczne RTS ($r = 0,136$; $p < 0,01$)
ściągnięcie oprogramowania ($r = 0,160$; $p < 0,01$)	ściągnięcie oprogramowania ($r = 0,149$; $p < 0,01$)
ściągnięcie filmów ($r = 0,155$; $p < 0,01$)	ściągnięcie filmów ($r = 0,223$; $p < 0,01$)
komentowanie postów innych użytkowników na portalu ($r = 0,169$; $p < 0,01$)	brak współzależności istotnych statystycznie
hazard ($r = 0,129$; $p < 0,01$)	brak współzależności istotnych statystycznie

Źródło: opracowanie własne.

Badanie ujawniło istnienie różnic pomiędzy aktywnościami w sieci a postawą zachęcającą ze strony matki i ojca (tabela 4).

Interesujące jest to, że postawa zachęcająca tylko ze strony matki jest związana z podejmowaniem takich aktywności, jak nauka. Co więcej, zachęcanie do korzystania z sieci przez matkę jest związane z rzadszym oglądaniem przez nastolatków materiałów o treści erotycznej. Postawa zachęcająca przejawiana przez ojca jest związana wyłącznie z takimi aktywnościami, jak poszukiwanie informacji i przygotowywanie pracy domowej.

Podczas badania ustalono, jakie zależności istnieją pomiędzy przejawianymi przez rodziców postawami wobec sieci a wskaźnikiem uzależnienia dziecka od internetu. Przedstawiono je w tabeli 5.

Wyniki analizy świadczą o tym, że im bardziej matka zachęca dziecko do konstruktywnego korzystania

z sieci, tym niższy wynik uzyskuje ono w teście uzależnienia od internetu. Co ciekawe, współzależność ta nie jest istotna statystycznie w przypadku postawy zachęcającej ojca. Z kolei postawa kontrolująca, przejawiana zarówno przez matkę, jak i ojca, jest związana z wyższym wynikiem testu IAT. Zależność ta może wynikać z tego, że kontrola ze strony rodziców zachęca uczniów w wieku dorastania do działań przeciwnych niż oczekiwane (Bee, 2004; Oleszkowicz i Senejko, 2013). Jednak kontrolowanie działań dziecka w sieci może być również efektem troski rodziców, którzy spostrzegli u swoich podopiecznych symptomy uzależnienia od internetu.

Analizując motywację aktywności nastolatków w sieci, zauważono, że nie istnieje istotna statystycznie współzależność pomiędzy nimi a postrzeganymi przez młodych ludzi postawami rodziców wobec internetu (wyróżnionymi na podstawie EFA). Pewne zależności

Tabela 4. Postawa zachęcająca matki i ojca a podejmowane aktywności w sieci

Postawa zachęcająca matki – współzależność z aktywnościami	Postawa zachęcająca ojca – współzależność z aktywnościami
odrabianie pracy domowej ($r = 0,168$; $p < 0,01$)	odrabianie pracy domowej ($r = 0,101$; $p < 0,01$)
poszukiwanie informacji ($r = 0,114$; $p < 0,01$)	poszukiwanie informacji ($r = 0,124$; $p < 0,01$)
nauka ($r = 0,151$; $p < 0,01$)	brak współzależności istotnych statystycznie
*oglądanie materiałów o treści erotycznej ($r = -0,103$; $p < 0,01$) – współzależność ujemna, czyli związana z tym, że dziecko rzadziej podejmuje aktywność w przypadku postawy zachęcającej	brak współzależności istotnych statystycznie

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5. Postawy rodziców w opinii uczniów a wyniki testu IAT – badanie związku za pomocą współczynnika korelacji Pearsona

	Postawa zachęcająca	Postawa kontrolująca
Matka	im bardziej zachęcająca postawa matki, tym niższy wynik testu IAT ($r = -0,110$; $p < 0,01$)	im większa kontrola ze strony matki, tym wyższy wynik testu IAT ($r = 0,158$; $p < 0,01$)
Ojciec	brak zależności istotnych statystycznie	im większa kontrola ze strony ojca, tym wyższy wynik testu IAT ($r = 0,129$; $p < 0,01$)

Źródło: opracowanie własne.

Postawy rodziców wobec aktywności nastolatków...

Tabela 6. Zależności pomiędzy motywami podejmowania aktywności w sieci a poszczególnymi składowymi postaw rodziców wobec sieci

Motyw aktywności w internecie	Składowa postawy rodziców w percepcji nastolatków	
	matka	ojciec
ucieczkowy: ☐ <i>chęć ucieczki od problemów</i> ☐ <i>smutek</i> ☐ <i>osamotnienie</i> ☐ <i>wewnętrzny przymus</i>	– słabszy, gdy: <i>wie, jaką aktywność podejmuję w internecie</i> ($r = -0,142$; $p < 0,01$) – silniejszy, gdy: <i>utrudnia mi dostęp do internetu</i> ($r = 0,249$; $p < 0,01$) – silniejszy, gdy: <i>stosuje kary, kiedy zbyt długo korzystam z internetu</i> ($r = 0,161$; $p < 0,01$)	– słabszy, gdy: <i>wie, jaką aktywność podejmuję w internecie</i> ($r = -0,165$; $p < 0,01$) – silniejszy, gdy: <i>utrudnia mi dostęp do internetu</i> ($r = 0,105$; $p < 0,01$)
społeczny: ☐ <i>chęć bycia „na bieżąco”</i> ☐ <i>ciekawość aktywności innych osób</i> ☐ <i>chęć utrzymania kontaktu ze znajomymi</i> ☐ <i>poszukiwanie nowych wrażeń</i>	– silniejszy, gdy: <i>korzysta z internetu</i> ($r = 0,135$; $p < 0,01$) – silniejszy, gdy: <i>zachęca mnie do korzystania z internetu</i> ($r = 0,193$; $p < 0,01$) – silniejszy, gdy: <i>ustala czas i zasady korzystania przeze mnie z internetu</i> ($r = 0,112$; $p < 0,01$) – silniejszy, gdy: <i>stosuje kary, kiedy zbyt długo korzystam z internetu</i> ($r = 0,107$; $p < 0,01$)	– silniejszy, gdy: <i>korzysta z internetu</i> ($r = 0,109$; $p < 0,01$) – silniejszy, gdy: <i>zachęca mnie do korzystania z internetu</i> ($r = 0,192$; $p < 0,01$)
nuda	brak zależności istotnych statystycznie	

Źródło: opracowanie własne.

występują jednak pomiędzy poszczególnymi składowymi postawy zachęcającej i utrudniającej a motywami podejmowania aktywności w sieci.

Jak wynika z analizy zgromadzonych danych, korzystanie z sieci w celu „ucieczki” wirtualną rzeczywistość występuje w większym stopniu, kiedy rodzice utrudniają nastolatkowi dostęp do internetu, a także w przypadku, gdy matka stosuje kary za zbyt długie przebywanie w sieci. Motyw ten jest słabszy wtedy, gdy rodzice wiedzą, jaką aktywność ich dziecko podejmuje w sieci. Z kolei motywacja do podejmowania aktywności o charakterze społecznym jest silniejsza wówczas, gdy rodzice sami korzystają z internetu i zachęcają swoje dziecko do podejmowania aktywności w cyberprzestrzeni. Interesujące jest to, że motyw społeczny jest silniejszy również wówczas, gdy matka ustala czas i zasady korzystania z internetu, a także kiedy stosuje kary za zbyt długie przebywanie w cyberprzestrzeni. W celu zgłębienia tych współzależności należałoby przeprowadzić kolejne badania o charakterze jakościowym.

Podsumowanie

Żyjący w hybrydowej rzeczywistości młody człowiek obserwuje środowisko zewnętrzne, w tym postawy rodziców wobec cyberprzestrzeni, która dla niego jest podstawową przestrzenią aktywności. Badanie ujawniło istnienie współzależności pomiędzy postrzeganymi przez nastolatków postawami ich rodziców wobec sieci a aktywnościami podejmowanymi przez młodych ludzi w cyberprzestrzeni. Analiza badań własnych wskazuje, że przejawiana przez rodziców – w opinii uczniów – postawa kon-

trolująca korzystanie z internetu, zarówno ze strony matki, jak i ojca, nie sprawia, że dziecko w mniejszym stopniu podejmuje zachowania ryzykowne w sieci. Co więcej, postawa kontrolująca może być przyczyną podejmowania zachowań ryzykownych w cyberprzestrzeni.

Zbyt rygorystyczne podejście rodziców do aktywności dziecka w sieci związane z nadmiernym kontrolowaniem dostępu do internetu czy stosowaniem kar za zbyt długi czas przebywania w sieci może wyzwać motyw „ucieczkowego” korzystania z cyberprzestrzeni. Z kolei korzystanie przez rodzica z zasobów internetu, zachęcanie dzieci do podejmowania aktywności w sieci jest współzależne z przejawianym przez nastolatków motywem społecznym, co oznacza, że tego typu zachowania rodziców mogą sprzyjać konstruktywnemu korzystaniu z internetu przez młodzież. Warto również podkreślić większe znaczenie postaw matki dla aktywności podejmowanych w sieci i ich motywów. Niewątpliwie kolejne badania w tym zakresie, zwłaszcza pod kątem aktywności samych rodziców w cyberprzestrzeni, relacji interpersonalnych w rodzinie a także preferowanych stylów wychowawczych, pozwolą na lepszą analizę badanego zjawiska.

Inwestowanie w konstruktywne więzi ze swoimi dziećmi, otwartość na uwarunkowane technologicznie przemiany społeczne, świadomość form aktywności adolescentów w sieci oraz „przecieranie” bezpiecznych szlaków świata wirtualnego z pewnością budują autorytet rodzica, który z cyfrowego imigranta może stać się cyfrowym mistrzem-przewodnikiem po środowisku cyberprzestrzeni, a jednocześnie chronić przed nadużywaniem internetu.

Bibliografia

Augustynek, A. (2010). *Uzależnienia komputerowe. Diagnoza, rozpowszechnienie, terapia*. Warszawa: Difin.

Babbie, E. (2003). *Podstawy badań społecznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Bee, H. (2004). *Psychologia rozwoju człowieka*. A. Wojciechowski (tłum.). Poznań: Zysk i S-ka Wydaw.

Bohner, G. i Wanke, M. (2004). *Postawy i zmiana postaw*. Gdańsk: GWP.

Floros, G.D., Simos, K., Dafouli, E. i Geroukalis, D. (2012). Influence of Parental Attitudes Towards Internet Use on the Employment of Online Safety Measures at Home. *Studies in health technology and informatics*, 181, s. 64–70. <http://dx.doi.org/10.3233/978-1-61499-121-2-64>

Kenrick, D.T., Neuberg, S.L. i Cialdini, R.B. (2002). *Psychologia społeczna*. Gdańsk: GWP.

Lenhart, A., Arafeh, S., Smith, A. i Macgill, A. (2008). Parental Attitudes toward Writing and Technology. W: *Writing, Technology and Teens* (s. 37–41). http://www.pewinternet.org/files/oldmedia/Files/Reports/2008/PIP_Writing_Report_FINAL3.pdf.pdf.

Livingstone, S. i Helsper, E.J. (2008). Parental Mediation of Children's Internet Use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581–599. <http://dx.doi.org/10.1080/08838150802437396>

Makaruk, K. i Wójcik, S. (2012). *EU NET ADB – Badanie nadużywania Internetu przez młodzież w Polsce i Europie*. Warszawa: Fundacja Dzieci Niczyje.

Marody, M. (1976). *Sens teoretyczny a sens empiryczny pojęcia postawy. Analiza metodologiczna zasad doboru wskaźników w badaniach nad postawami*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Mika, S. (1982). *Psychologia społeczna*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Morbitzer, J. (2015). O nowej przestrzeni edukacyjnej w hybrydowym świecie. *Labor et Educatio*, 3, s. 411–430.

Morbitzer, J. (2014). O wychowaniu w świecie nowych mediów – zarys problematyki. *Labor et Educatio*, 2, s. 119–144.

Morbitzer, J. (2016). Współczesna przestrzeń obecności człowieka – między realnością a wirtualnością. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika*, 13, s. 59–68.

Mudyń, K. (2012). O inteligencji emocjonalnej i emocjonalności użytkowników cyberprzestrzeni. W: J. Morbitzer, E. Musiał (red.), *Człowiek-Media-Edukacja* (s. 307–313). Kraków: Katedra Technologii i Mediów Edukacyjnych, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie.

Oleszkowicz, A. i Senejko, A. (2013). *Psychologia dorastania. Zmiany rozwojowe w dobie globalizacji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Plinta, V.S., Woronowicz, B.T., Wojewódzka, B. i Marsollek, N. (2012). *Wolni od uzależnień behawioralnych*. Opole: ROPS.

Poprawa, R. (2011). Test problematycznego używania Internetu. Adaptacja i ocena psychometryczna Internet Addiction Test K. Young. *Przegląd Psychologiczny*, 54(2), 193–216.

Rubacha K. (2008). *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ŁÓŚGRAF – Wiesław Łoś.

Segiet, K. (2013). Socjalizacja dziecka w rodzinie a kontekst społeczno-kulturowy. W: B. Matyjas (red.), *Dziecko i jego socjalizacja w rodzinie, szkole i środowisku lokalnym* (s. 16–23). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego.

Turkle, S. (2013). *Samotni razem*, M. Cierpisz (tłum.). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Wojciszke, B. (2000). Postawy i ich zmiana. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*, Gdańsk: GWP.

Yen, J., Yen, C., Chen, C., Chen, S. i Ko, C. (2007). Family Factors of Internet Addiction and Substance Use Experience in Taiwanese Adolescents. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(3), 323–329. <http://dx.doi.org/10.1089/cpb.2006.9948>

Young, K. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology and Behaviour*, 1(3), 237–244. <http://dx.doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237>

Zimbardo, P.G. i Gerrig, R.J. (2015). *Psychologia i życie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

How Teenagers Perceive Parental Attitudes Towards Their Activity on the Web

The article presents the results of research on the relationship between the activity of teenagers on the internet, their motivations of using the web and their opinions on parental attitude towards those activities. The goal of the authors was to explore what attitudes do parents present toward different types of activities of their teenage children while surfing the internet. In order to identify and measure such relationship the Internet Addiction Test (IAT) developed by Kimberly Young was applied. Quantitative research, was based on polling 706 junior high and high school students from Małopolska (The Lesser Poland) region. The researchers analyzed the relationship among the above variables.

Anna Mróz jest doktorantką, asystentem w Instytucie Nauk o Wychowaniu na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na współczesnym procesie dydaktycznym, wyzwaniach nauczyciela w społeczeństwie ponowoczesnym oraz edukacji dla zrównoważonego rozwoju.

Roman Solecki jest doktorem nauk pedagogicznych, adiunktem w Instytucie Nauk o Wychowaniu na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Jego zainteresowania badawcze to: aktywność młodzieży w cyberprzestrzeni, profilaktyka i terapia uzależnień od mediów, nowoczesne technologie w procesie edukacji oraz logoterapia.